

Міністерство освіти і науки України
Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
Представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні
Всеукраїнська молодіжна громадська організація студентів з інвалідністю
«Гаудеамус»

ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ: ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ ТА КРАЦІ ПРАКТИКИ

Тези доповідей

XXI міжнародної науково-практичної конференції
м. Київ, 24-25 листопада 2021 р.

У двох частинах

Частина 2

Київ
Університет «Україна»
2021

Ministry of Education and Science of Ukraine
Open International University of Human Development «Ukraine»
Friedrich Ebert Fund in Ukraine
All-Ukrainian youth public organization of students with disabilities "Gaudeamus"

INCLUSIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT: PROBLEMS, PROSPECTS, BEST PRACTICES

Materials

of XXI Annual International Conference
Kyiv, November 24–25, 2021

Part 2

Kyiv
University «Ukraine»
2021

Затверджено до друку
Вченою радою Відкритого міжнародного університету
розвитку людини «Україна»
(протокол № 8 від 23.12.2021 р.)

Відповідальний за випуск: Анастасія ГРЕБЕНЮК
Редакційна група Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»: Петро ТАЛАНЧУК (головний редактор), Ганна ДАВИДЕНКО (заступник головного редактора), Оксана КОЛЯДА, Антоніна КОРОТЄЄВА, Ірина ТАЛАНЧУК, Сослан АДІРХАЄВ, Світлана НЕСТЕРЕНКО, Віктор МАЛИШЕВ, Андрій ТЕРЕЩЕНКО, Валерій САМАРАЙ, Валентина МОВЧАН, Анастасія БАЗИЛЕНКО, Аліме ОСМАНОВА, Людмила АДІРХАЄВА, Ростислав ДУБАС, Петро ІЗУЇТА, Олексій ФАСТ, Олександр БРИГІНЕЦЬ, Денис КІСЛОВ, Тихон ЯРОВОЙ, Віра ПІДДЯЧА, Олександр ДУБОВСЬКИЙ.

Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики: тези доповідей ХХІ Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 24–25 листопада 2021 р.), у 2-х частинах. Ч. 2. — К.: Університет «Україна», 2021. — 538 с.

У збірнику вміщено тези доповідей ХІХ Міжнародної науково-практичної конференції «Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики», в яких відображено широке коло нагальних питань, пов'язаних з освітою, правовим статусом, адаптацією в суспільстві, професійною та фізичною реабілітацією людей з інвалідністю.

Розрахований на науковців, освітян, аспірантів, студентів, працівників служб соціальної допомоги, реабілітаційних центрів, а також всіх осіб, хто дотичний до надання послуг людям з інвалідністю.

УДК 376-044.247(082)

Бей М. Д. Способи дизайну безбар'єрного середовища	453
Грицанюк В. В., Костишин Е. І. Особливості доступності до об'єктів громадського призначення осіб з інвалідністю в Україні	417
Ільницька Л. В. Роль архітектурно-дизайнерського мислення при формуванні “Універсального дизайну” для інклюзивного середовища	420
Клебба С. С., Гуренко М. О. Досвід іноваційної організації навчання осіб з вадами слуху	423
Кот А. А. Інформаційно логістична та колористична модель житла для маломобільних людей	426
Мегедь А. Р., Гуренко М. О. Особливості дизайну сучасних інклюзивних майданчиків	430
Петренко Т. В. Шляхи подолання проблем мобільності в умовах сучасного міста	438
Сулак В. С. Інклюзивний дизайн у сфері автомобілебудування	439
Целовальнікова А. А., Хавхун Г. М. Озеленення громадських будівель з урахуванням вимог щодо маломобільних груп населення	443
Черевко І. В., Гуренко М. О. Досвід розробки засобів альтернативного сприйняття навколишнього середовища для сліпих	445

понад 100 нагород за впровадження принципів універсального дизайну.

На жаль, у нашій країні застосування принципів універсального дизайну ще не набуло широкої практики. Набутий досвід у цій сфері країнами світу застосовується вкрай повільно із великими зусиллями.

Список використаних джерел

1. Буянова М.О., Кондратьєва З.А., Кобзева С.И. Право соціального забезпечення. Учебн. посібник. М.1997. 661 с.
2. Галуньком В.В., Єшук О.М., Фрицьким Ю.О., та ін.; за заг.редакцією В.І.Олефіра, В.В. Галуньк. Правознавство: Випускний курс: навчальний посібник: у співавторстві за: вид.2, доповнене та перероблене. К.:Університет «Україна», 2013. 177 с.
3. Захаров М.Л., Тучкова Є.Г. Право соціального забезпечення. Учебник.. М..2001. 469 с.
4. Чайковський М. Є. Інклюзивна компетентність як складова професійної компетентності суб'єктів навчально-виховного процесу». К.,2019. 190 с.

ОСОБЛИВОСТІ ДОСТУПНОСТІ ДО ОБ'ЄКТІВ ГРОМАДСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ

Грицанюк Віта Василівна

*к. політ. н., доцент, доцент кафедри соціальної роботи,
управління та суспільних наук*

*Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
vita.hrytsanyuk@gmail.com*

Костишин Емілія Іванівна

*к. іст. н., доцент, доцент кафедри соціальної роботи,
управління та суспільних наук*

*Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
emilia.kostyshyn@gmail.com*

Анотація. В даних тезах розкрито актуальність доступності до об'єктів громадського призначення осіб з інвалідністю в Україні. Визначено види інвалідності та окреслено проблеми реалізації прав людини особами з інвалідністю. Також охарактеризовано три основні типи доступності та наведено пріоритетність критеріїв організації безбар'єрного середовища для осіб з інвалідністю.

***Annotation.** These theses reveal the relevance of accessibility to public facilities for people with disabilities in Ukraine. There are identified the types of disabilities and are outlined problems of realization of human rights by persons with disabilities. There are also three main types of accessibility and the criteria for a barrier-free environment for the disabled organization.*

Сьогодні ставить перед українським суспільством нові виклики, триває війна, багато воїнів повертаються з інвалідністю, тому як ніколи надалі залишається актуальним питання проблем їх мобільності. За роки незалежності Україна багато зробила в напрямку створення безбар'єрного середовища, в першу чергу було ратифіковано низку міжнародних правових актів, які вплинули на формування соціальної політики в Україні. І найголовніше, почало мінятися розуміння інвалідності в суспільстві від несприйняття, заперечення і боязні до розуміння її як природного стану та компоненту людського різноманіття. Забезпечення доступності має вирішальне значення у створенні інклюзивного суспільства, в якому люди з інвалідністю можуть брати активну участь у повсякденному житті громади.

Науковці визначають декілька видів інвалідності, це, передусім, люди, які не бачать або мають обмежений зір; не чують або мають обмежений слух; мають фізичні порушення, хворі на артрит, які користуються інвалідними колясками чи ходунками; хворіють, протягом тривалого часу і мають ускладнення в пересуванні; мають «невидиму» інвалідність; мають вади ментального здоров'я, наслідки травм головного мозку, психологічні чи психічні ускладнення [1].

В Україні реалізація багатьох прав осіб з інвалідністю не можлива через відсутність належного забезпечення доступності. Наприклад, для того щоб людина з психічними порушеннями змогла використати своє право на самостійне життя, їй необхідно мати доступ до лікарень(будь-яких медичних установ), які повинні включати не лише архітектурну доступність споруд, але й професійний та коректний підхід до надання послуг зі сторони медичного персоналу закладів.

Фактично доступність — це показник того, якою мірою продукт чи послуга можуть бути використанні особою з інвалідністю так само просто і ефективно, як вони використовуються людиною, яка не має інвалідності.

У Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю зазначено, що доступність — це заходи забезпечення для осіб з інвалідністю

доступу на рівні з іншими до фізичного оточення, до транспорту, до інформації та зв'язку, зокрема інформаційно-комунікаційних технологій і систем, а також до інших об'єктів і послуг, відкритих або таких, що надаються населенню, як у міських, так і в сільських районах. [2] Прийнято виділяти три основні типи доступності:

1. Архітектурна, яка означає можливість вільного переміщення осіб з інвалідність. Адже, щоб бути повноцінним учасником суспільного життя їм необхідно отримати освіту, брати участь у різних соціальних, культурних, оздоровчих заходах, а для цього потрібне «безбар'єрне середовище». Створення безбар'єрного середовища є суспільним благом і тісно пов'язане з соціальним та економічним розвитком країни в цілому. На жаль, архітектурне середовище в Україні все ще розраховане на здорову людину, особливо у маленьких містечках і селах. Проте варто зауважити, що за роки незалежності України вже і багато зроблено у даному напрямі, зокрема зміни будівельних норм спонукають будувати нові будівлі доступні для осіб з інвалідністю. У місті Львові, на даний час ми бачимо багато торгових центрів, закладів харчування, супермаркетів та кінотеатрів, які повністю доступні, також адаптовано до потреб людей з інвалідність багато навчальних закладів.

2. Транспортна доступність означає надання можливості людям із фізичними, сенсорними або когнітивними порушеннями залишатися мобільними та користуватися без сторонньої допомоги усіма послугами і транспортними засобами, які надаються усьому населенню. Зокрема у Львові останнім часом теж помітні значні позитивні зміни у цьому напрямі, на багатьох транспортних маршрутах курсують великі автобуси та тролейбуси без сходинок і з великою площадкою посередині для зручного проїзду як особі з інвалідністю, так і батькам з дитячим візочком. У зоні доступу функціонує сигнальна кнопка до водія та порт для підзарядки мобільного телефону, але найголовніше те, що там є ремінь безпеки, яким можна зафіксувати інвалідний чи дитячий візок.

3. Інформаційна доступність означає подання інформації у формах, які дозволяють всім користувачам однаково успішно її опанувати та застосувати. У Львові, наприклад, привертають увагу велика кількість звукових світлофорів, які пристосовані до людей з вадами зору.

Загалом можна визначити таку пріоритетність критеріїв організації безбар'єрного середовища як фізична доступність, безпека, інформативність, зручність. [3]

Отже, доступність до об'єктів громадського призначення осіб з інвалідністю є пріоритетом державної політики усіх розвинутих країн світу, а універсальний дизайн вже багато років є оптимальним інструментом досягнення цієї мети. Перед Україною стоїть ще багато проблем у сфері доступності, вирішення яких забезпечить рівні можливості для всіх українців.

Список використаних джерел

1. Азін В. О., Байда Л. Ю., Грибальський Я. В., Красюкова-Еннс О. В. Доступність та універсальний дизайн: навчально-методичний посібник / за заг. ред. а заг. ред. Байди Л. Ю., Красюкової-Еннс О. В. Київ, 2013. 128 с.
2. Конвенція про права осіб з інвалідністю. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text (дата звернення 8.11.2021).
3. Методика проведення аудиту доступності об'єктів, на яких розташовані виборчі дільниці. URL: https://naiu.org.ua/wp-content/uploads/2020/01/Accessibility_Practices_Guide_UKR.pdf (дата звернення 8.11.2021).

РОЛЬ АРХІТЕКТУРНО-ДИЗАЙНЕРСЬКОГО МИСЛЕННЯ ПРИ ФОРМУВАННІ «УНІВЕРСАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ» ДЛЯ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА

Льницька Любов Віталіївна
канд. філос. н.
НАПН України

Анотація. Особлива роль архітектурно-дизайнерського мислення при формуванні безпечного безбар'єрного середовища в історичному масштабі проявила себе через особистісну професійну ініціативу американського архітектора-просвітника Рона Мейса. В свій час потужні переваги теоретичної ідеї «універсального дизайну» посприяли відкриттю перспективності цього стратегічного виміру, насамперед в реалізації напрямку безумовної доступності при використанні запропонованих переваг сучасного урбаністичного світу.

Annotation. The important role of architectural design thinking in creating a safe barrier-free environment on a historical scale has manifested itself through the personal professional initiative of the American architect-educator Ron Mace. At one time, the powerful advantages of the theoretical idea of «universal design» contributed to the discovery of the prospects of this strategic dimension, primarily in the implementation of the direction of unconditional accessibility using the proposed advantages of the modern urban world.